

Dossier de la caminada

Albaida- Atzeneta, Carrícola, Otos.

Albaida

El topònim *Albaida* prové de la veu àrab *al-Baydal* («la blanca»), que probablement feia referència al color blanc de la terra de la major part de la comarca o de les terres conreades més pròximes a Albaida.

Història

L'assentament es remunta a l'època ibera de la qual s'han descobert restes arqueològiques. Hi ha restes de l'època ibèrica en el jaciment de la Covalta, així com en el vell castell (Castell Vell). De l'època musulmana encara romanen alqueries, part de l'actual emplaçament de la vila i el Castell Vell (transformat en la intensa ocupació medieval). L'actual nucli de població és d'origen musulmà. Al seu terme s'han trobat, tanmateix, abundants jaciments que testimonien un poblament d'antiguitat molt superior.

Després de la conquesta cristiana del 1244 per Jaume I forma part de la Corona d'Aragó, la població àrab va ser expulsada per haver-se rebel·lat contra els conqueridors, i s'inicià, aleshores, una repoblació amb colons procedents d'Aragó, Catalunya i Castella.

A la crònica de Ramon Muntaner s'indica que Corral de Llança es va convertir en el primer Marqués d'Albaida i Carrícola. Al mateix temps que el seu amic Roger de Llúria va ser atorgat el territori veí d'Alcoi.

El 1269, Albaida fou alienada del Patrimoni Reial i es va iniciar la seua dependència senyorial. En la titularitat de la senyoria van succeir-se distintes cases nobiliàries fins a arribar, a la fi del segle xv (quan el 1477, Joan II va concedir el primer títol de comte d'Albaida), als Milà d'Aragó, que es mantingueren al capdavant fins a la seua definitiva desaparició. Des de final del segle xiii, els senyors d'Albaida, exercien sobre ella (per donació efectuada *ad feudum Catalonia*), la jurisdicció baronial, que els facultava per exercir justícia sobre llurs habitants en tota mena de delictes. Probablement també (si no per dret, si de fet) van tenir capacitat per a controlar l'elecció dels càrrecs municipals. Sabem que, a principi del segle xvii, la vila adquirí la condició d'Universitat.

El 1604 Felip III va instaurar el marquesat d'Albaida, que comprenia la ciutat d'Albaida i els termes dels actuals pobles de Benissoda, el Palomar, Carrícola, l'Aljorf i Atzeneta d'Albaida. També en van formar part, en el segle xviii, Montaverner, la baronia d'Otos, Bèlgida i la seua baronia. L'autonomia del marquesat desaparegué amb els decrets de Nova Planta, en virtut dels quals el nou batle major era triat per la noblesa territorial.

La seua condició de poble habitat per cristians vells va reduir el seu poder a unes cinc cents fanecades de molt bona qualitat i a 77 propietats urbanes. La forma de propietat fou, per tant, majoritàriament alodial, lliure de llast econòmic de les càrregues senyorials. Per la incapacitat d'actualitzar els censos que pesaren sobre Albaida, la població va constituir l'excepció a la regla històrica que incidix sobre la carregositat del règim senyorial imposat a què pertany. L'absència de partició dels fruits va ser la seua nota diferencial. No obstant això, el llaurador d'Albaida donà sobrades mostres de la seua oposició al règim. Entre altres, caldria citar no sols les múltiples i variades formes d'ocultació, sinó també, i sobretot, la revolta antisenyorial del 1639 i la seua posició agermanada al segle xvi o l'austriacista del segle xviii.

El 1906 se li concedí el títol de ciutat.

Fins a la fi de l'Edat Moderna, i encara esta superada, va constituir, per la seua organització socioeconòmica, un món agrícola ben perfilat. La immensa majoria de la població era llauradora i un escàs 15 o 20 per cent desenvolupava activitats artesanals. En eixe panorama tradicional sorprén la «modernitat» de la seua agricultura a mitjan segle XVIII. En aquell període, els seus conreus, essencialment arboris ([morera](#), [olivera](#), [garrofa](#), [raïm](#)) denoten l'abandó de l'autoconsum, una clara orientació comercialitzable.

Enfront del dinamisme agrari, contrasta l'atonía del seu sector artesanal, expressada tant per les seues produccions ([sabó](#), [llenços](#), [espelmes](#)) com pel seu sistema de producció gremial. La present centúria ha invertit, això no obstant, la situació; la seua recent industrialització ha perfilat una població essencialment industrial que manté una nodrida xarxa d'empreses, generalment de caràcter familiar, dedicades a la producció tèxtil i a una tradicional cereria en franc retrocés. La transformació referida ha permès els efectes que, al seu entorn ha provocat l'emigració rural, ja que sense haver-se vist totalment lliure d'ella, la seua població ha conegut un clar ascens: 2.900 habitants (albaidins) el 1845, 5.858 el 1986 i 6.044 el 2002. Segons el cens efectuat al llarg de 2001, un 86,16% parlen valencià.

Economia

Els pilars econòmics d'Albaida són l'activitat [agrícola](#) i les indústries [tèxtil](#) i de la [cereria](#). L'[agricultura](#) és fonamentalment de [secà](#) i produïx [fruites](#), [hortalisses](#), [olives](#) i [garrofes](#), on la principal producció és la de [raïm de taula](#). Cal destacar també la presència d'[oliveres](#), [ametllers](#) i [tarongers](#).

La indústria ha desbancat a l'agricultura com a principal sector econòmic i productiu. Des del segle XV la indústria de la [cereria](#) (actualment en retrocés), va ser una de les ocupacions més importants dels veïns, convertint a Albaida en un important centre productor (a final de la dècada de 1970 encara comptava amb vint fàbriques de cera). Mentre que la [indústria tèxtil](#) (que també té arrelament de segles), ha assolit un gran desenvolupament, manufacturats edredons, cobrellits, estovalles, cortinetes, llençols, mantes, tovalloles, draps de cuina i gèneres de punt.

Monuments

Palau dels Milà i Aragó

Abans de l'edifici actual, ja degué haver un palau del senyor del lloc, amb un aspecte fortificat que reforçava algun angle del clos de la vila. D'aquesta construcció poc se sap, però és probable que l'almirall [Conrad Llança](#), després d'haver acumulat les baronies d'Albaida i [Carrícola \(1279\)](#) i [Montaverner \(1286\)](#), decidira edificar-se un palau.[2] El senyoriu d'Albaida fou expropiat per concedir-lo a [Berenguer de Vilaragut](#), llinatge que detindria la senyoria fins al 1471. Que hi hagués una casa o palau no significava que els seus senyors hi habitaren contínuament, els Vilaragut residien a la capital del regne la major part de l'any al seu [palau](#), arriats a la persona del monarca. Això no significa que eventualment es desplaçaren a Albaida, on tindrien un palau per allotjar-se, com ocorregué el 1429 quan Pere Pardo de la Casta, marit de la baronessa [Carroça de Vilaragut](#), acudí a defensar la vila dels atacs dels castellans en el context de la [Guerra de Castella](#).[3]

Els problemes econòmics dels Vilaragut acabaren amb el segrest i subhasta al millor postor de la vila i baronia d'Albaida per part de la corona. El comprador fou el [cardenal Lluís Joan del Milà](#), nebot de [Calixt III](#) i cosí germà del futur [Alexandre VI](#). El seu fill [Jaume del Milà](#) es casà amb [Elionor d'Aragó](#), neboda de [Ferran el Catòlic](#) i cosina germana de [Carles V](#); aquest fet comportà la concessió del títol de comte per als titulars de la senyoria d'Albaida i l'addició del llinatge *d'Aragó* al de Milà (1477).[4] El cardenal del Milà es va retirar el 1477 a les seues propietats, primer a Albaida i després a Carrícola, adquirides el 1471. En el document en què fa donació de la baronia d'Albaida al seu fill, consta que li atorga el «fortalíto seu dominali hospítio» de la vila, és a dir, la fortalesa o residència senyorial, que es correspon amb la fase inicial del palau actual.[5] Aquest palau primerenc tindria una planta en L, amb pati adjunt, un accés fortificat i la gran torre de ponent; a més, el palau contribuïa a reforçar la part més

vulnerable del clos de la vila, en ser edificat sobre la muralla i al costat de la nova porta de la Vila (realitzada el 1460).[5]

Entre els anys 1525 i 1550, es construí una nova ala que tancava el pati i féu del palau un edifici quadrangular de planta centralitzada, semblant a tants altres palaus valencians de tradició gòtica. El pati del palau estava empedrat amb còdols de riu i tenia un **pou** enmig, un porxe sostingut amb pilarets i dalt del porxe, una galeria o balconada rodant el pis noble. Aquesta reforma, recognoscible pel sistema de cobertura amb bigues i emmotlades d'algepseria renaixentista, va integrar en la planta dues torres més de la muralla, la del mig i la de llevant.[6] El resultat d'aquestes obres fou que l'edifici es va girar per primera vegada cap a la plaça, començant a perdre el seu aspecte militar, obrint els **balcons** de la planta noble, foradant la muralla i una galeria d'arquets de mig punt.

A finals del segle XVI i principis del següent, es construí l'església arxiprestal de Santa Maria d'Albaida (entre els anys 1592 i 1624[6]). Açò obligà a enderrocar una de les quatre ales del palau, ocasió que els comtes (marquesos des de 1604) aprofitaren per a realitzar l'última gran reforma estructural de l'edifici. Aquesta consistí en el buidament de cases d'un terç del vell recinte jaumí de la vila per reconvertir-lo en **hort** particular del palau, desapareixent el pati d'armes, i la construcció d'una nova ala de nova planta al costat de la torre de llevant, seguint la línia de la muralla (c. 1610).[6] Com a resultat d'aquesta reforma, el palau, inicialment un edifici tancat sobre el seu pati, s'obre sobre la plaça com una pantalla murària, entre el poble i l'església. Pel suport del palau sobre l'antiga murada, l'església s'havia quedat aïllada de la resta del poble, de manera que calia fer al volta fins a la part de ponent per poder accedir al temple a través de l'única porta de la vila.

Arc de pas entre la plaça Major i l'església a través del palau dels Milà i Aragó, Albaida

Pels anys 1767-1768, s'obrí el doble arc entre la torre de ponent i la del mig, que dóna accés, a través d'una escalinata, a la portada lateral de l'església. La iniciativa va partir de l'oligarquia terratinent del poble que residia a la plaça Major i al carrer Nou adjacent, la qual sol·licità al marquès llicència per aquesta obra.[6] Acabada l'obra, s'obrí una capelleta sota l'arc, on es col·locà una imatge de la patrona d'Albaida, la **Mare de Déu del Remei**.

La nissaga dels Milà i Aragó fou la propietària del comtat, després marquesat, durant tota l'**edat moderna**, fins que s'extingí la branca principal de la família. El títol recaigué en la família dels Orense el 1841.[6] El palau va ser ocupat temporalment per aquesta família fins que **José María Orense**, titular del marquesat entre 1865 i 1880, es traslladà de València a Madrid per presidir les corts constituents de la **I República espanyola** i dedicar-se a la política.[7]

L'any 1896, el palau fou adquirit per un terratinent i fabricant de **cera** d'Albaida, batejat pel poble com el **marquès del Corbellot**. Amb el canvi de segle, el nou propietari obrí una nova porta per accedir al palau des de la plaça Major, situada entre la torre del mig i la de llevant.[7] Des de l'any 1912, l'amo i resident del palau, Tomàs Monzó, havia anat convertint parts de l'edifici en habitatges de lloguer, **fonda** i **casino**. L'hereva d'aquest **marquès**, Marieta Monzó, va acollir al palau des de 1918 una associació catolicoburguesa, la Dominical, consagrada a la instrucció de les filles dels obrers. Després d'ingressar monja al convent de les Esclaves de **Benirredrà**, la propietària cedí el palau a aquesta associació. La resta de la família aprofità l'avinentesa per a saquejar els béns mobles i una paperera **alcoiana** reciclà la massa documental de l'arxiu del **marquesat d'Albaida**. [7]

Durant la **Guerra civil**, entre **1938** i **1939** el palau va allotjar el Centre de Reclutament i Milícies de València, fugint de la capital assetjada per l'exèrcit del dictador **Franco**.^[7] Acabada la guerra, l'edifici fou emprat com a presó comarcal temporalment, i, en acabant, va tornar a ser gestionat per la Dominical, amb funcions d'escola i centre d'exercicis espirituals.

L'any **1986**, durant la nit del **26 de desembre**, el palau va sofrir un incendi que afectà l'ala de ponent, la més antiga.^[8] La manca de fons per a les obres d'emergència, consistents en la consolidació de la coberta, feren que el novembre de **1987** (a causa per la **gota freda**) s'esfondrés aquesta part de palau, i en quedaren només en peu els murs exteriors.^[8]

Des de 1994, es desenvolupen treballs de consolidació i restauració en el palau.^[8]

Descripció

Palau dels Milà i Aragó

Detall d'un dels sostres de l'interior del palau

Rellotge de sol, balcons i escut

El palau és una estructura allargassada de 77 metres de llarg amb una amplada que varia dels 5,8 als 19,4 metres, amb quatre plantes, tres mirant des de la plaça. El primer palau construït a finals del segle **xv** tenia ja l'aparença de residència nobiliària i se centrava al voltant de la torre de ponent, al costat de l'accés principal del recinte emmurallat.

La gran façana dona a la plaça Major, però no va ser en origen la façana principal, sinó simplement la façana lateral meridional, ja que la principal quedaria a l'interior del pati d'armes, del qual només resta com a testimoni la replaceta de la Vileta, on es troba l'accés lateral de l'església. En la seua extensa façana, destaquen les tres torres en talús cúbiques en bateria, obrint-se entre la torre de ponent i la del

mig una gran arcada de mig punt, realitzat amb carreus, maó, voltat i lliscat posteriorment, va ser construït al segle XVIII, que porta a la portada de l'església i a la vila medieval. El segon arc, situat entre la torre del mig i la de llevant i que condueix directament al vestíbul del palau, és el de més recent obertura, i es pot datar a finals del segle XIX, quan el palau havia deixat de pertànyer als marquesos. El palau rep il·luminació directa a través de moltes finestres i balcons que s'han anat obrint al llarg del temps i mostren les diferents altures de l'edifici. A la part superior de la façana, hi ha la característica galeria d'arquets de mig punt. El tram de galeria situat entre la torre del mig i la de llevant, d'estil renaixentista, obert des de la cambra i visible a la part recaient a la plaça, fou demolit el [17 de setembre de 1997](#) i refet posteriorment.[9]

L'edifici es construí generalment amb materials pobres, a base de tàpia i maçoneria, amb reformes posteriors de [carreus](#) i [maons](#). Combina l'estil rústic amb el gòtic, el renaixentista i el barroc.

L'edifici està unit amb l'església de Santa Maria; una porta de la planta noble permetia passar del dormitori del senyor a una llotja reservada que mira al [presbiteri](#). Fer de la litúrgia una cosa domèstica és un tret característic de l'època del barroc, que també es pot observar en altres palaus valencians, com ara el [palau dels Aguilar a Alaquàs](#), el d'[Onil](#) i al [palau comtal de Cocentaina](#).[10]

El palau conserva tres [escuts](#) senyorials tallats en pedra, situats a l'exterior: el més antic data del segle XVI, encastat sota el balcó de la torre de ponent amb les armes dels Milà. L'altre és el de la part acabada al segle XVII sota un [rellotge de sol](#), i conté les armes de Cristòfol II (les dels Milà, més les d'Aragó-Navarra, Castella i Lleó, l'[orde de Montesa](#), etc.). L'escut que apareix en les pintures del saló del tron és molt semblant a aquest, amb l'excepció que també té les armes dels Mercader. El tercer blasó està situat a l'antic pati d'armes, i conté multitud d'armes. Hi ha un altre escut de la família Milà a la porta lateral de l'església pertanyent a Cristòfol II.[9]

A l'interior del palau, molt transformat, destaca la concepció decorativa establerta al segle XVIII, dividida entre sales d'hivern i sales d'estiu. Les primeres es corresponen amb l'entresòl, amb murs gruixuts i finestres menudes; les d'hivern es corresponen a la planta de dalt, el pis noble, on s'obren els balcons que recauen a la plaça.[9] Les estances de la torre i l'ala de llevant foren decorades amb una gamma de color distinta per a cada nivell: ocres i vermells per a les sales d'estiu; blaus, verds i anyils per a les d'hivern. Aquestes pintures foren realitzades per [Bertomeu Albert](#), en la dècada de [1690](#), abans de traslladar-se a [Oriola](#).[9] De les cambres estivals, destaquen el rebedor, la de la torre, la gran sala d'estiu, l'antesala, la sala de l'escut i la sala del cantó; de la planta noble, en destaquen la sala de la música, la sala del tron (la més espectacular), la sala blanca, el dormitori marquesal i el vestidor. El cicle pictòric projectat per Albert té una temàtica pagana, amb representacions de vegetals estilitzats, figures d'àngels, dimonis, animals, monstres, humans, centaures i temes heràldics, tot d'un gust plenament [barroc](#).[9]

•**Casa Museu del Pintor Josep Segrelles**: Creat pels hereus de [Segrelles](#) a la casa on residia i tenia el seu estudi, i en el mateix edifici on s'instal·là una biblioteca pública. Està localitzada en un carrer estret que dona a la plaça del Pintor Segrelles, entorn del palau i de l'església arxiprestal. La casa va ser dissenyada i construïda per ell mateix el [1943](#). Tota la decoració amb motius àrabs de gran part de la casa, és idea del pintor i es manté igual que quan ell vivia. En estes [estances](#) hi ha més de cent cinquanta obres originals del pintor, a destacar entre elles, il·lustracions per novel·les de [Vicent Blasco Ibáñez](#), per als contes de [Les mil i una nits](#), per [El Quixot](#) i la seua obra pòstuma [La Pentecosta](#). També és important la biblioteca amb uns onze mil exemplars.

•**Muralles d'Albaida**

•**Museu Internacional de Titelles d'Albaida (MITA)**: Situat al Palau dels Marquesos, s'hi exposa una important col·lecció internacional de [titelles](#). Es va inaugurar al desembre de [1997](#) gràcies a la iniciativa del grup «Bambalina Titelles», d'origen albaidí, com a complement de la Mostra de Titelles de la [Vall d'Albaida](#) que s'organitza anualment al desembre.[9] El museu té diverses sales d'exposició, un petit taller didàctic, així com un centre de documentació i sala de projeccions. L'exposició allotja titelles

procedents d'Europa, Àsia, Àfrica, i de països orientals com Indonèsia, el Pakistan, Turquia i la Xina. Està situat dins del conjunt monumental del Palau dels Marquesos, edifici del segle xv.

Altres llocs d'interès[modifica]

Ermita del Roser.

- Plaça de la Vila:** és part del recinte emmurallat del segle xv, al qual s'accedix encara per la porta de la Vila. A la plaça es troba l'església de Santa Maria de l'Assumpció, la part posterior del palau dels Milà i Aragó, l'accés a la casa museu de José Segrelles, la casa dels Vallcaneda (casa del segle xvi on el 1903 se situava l'antic ajuntament), el museu de betlems, el museu internacional de titelles i la casa Abadia (segle xviii).

- Porta de l'Aljorf:** localitzada entre la vila i el barri de l'Aljorf. Es tracta d'una de les portes d'accés al recinte emmurallat del segle xiii, i permetia l'accés a la part més baixa del poble. Al llarg del segle xx la part baixa de la porta es va fer més ampla perquè poguessin passar els vehicles sense dificultat.

- Sala d'Exposicions Francisco Ridaura:** a la Sala d'Exposicions Francisco Ridaura pot visitar una exposició permanent del pintor albaidí **Francisco Ridaura**, un artista amb una obra molt extensa en la qual predominen els paisatges i vistes de la seua població natal. El mateix pintor va crear en vida el «Concurs de Pintura i Dibuix Infantil i Juvenil Francisco Ridaura», on s'exposen a la sala durant les festes locals de cada any les obres presentades pels xiquets i xiquetes d'Albaida.

- Museu de Betlems i Dioràmes:** creat l'any 2002 en la casa Vallcaneda, on el visitant troba una representació de betlems, molts d'ells ambientats en carrers i paratges d'Albaida.

- Ermites:** hi ha nombroses **ermites** de gran senzillesa i de les quals destaquen els plafons ceràmics. Fetes o refetes al segle xix, prenen el nom del carrer on estan (ermita de Sant Joan, **ermita de Sant Miquel**, **ermita de Sant Antoni Abat**, **ermita de Sant Josep**). A l'Aljorf es troba l'**església parroquial de la Nativitat** (del segle xviii, té un campanar de planta quadrada, amb dos cossos sense coronament), i l'**ermita del Roser** (ermita de les anomenades de **Reconquesta**).

- Fonts de pedra:** a la ciutat hi ha diferents i rellevants fonts de pedra.

Atzeneta d'Albaida

El topònim deriva de l'àrab الزناتة (*az-Zanāta*), que fa referència a la tribu amaziga dels **zenetas**.

Història

Alqueria d'origen àrab, al *Llibre del Repartiment* figura com *Azenet*, paraula amaziga que correspon al nom d'una tribu de la zona de la **Cabília**, a **Algèria**, anomenada *zanata*, i es tracta de la primera vegada que el nom d'este poble apareix documentalment. Fou conquerida per les tropes de **Jaume I** i passà a la propietat de Jaume del Milà, primer **comte d'Albaida**, el 1477. Des d'aleshores pertangué al **marquesat d'Albaida**, com se'l va denominar des de 1604, fins que el 1787 va ser declarada baronia independent. Entre el 1707 i el 1787 va formar part del Corregiment de **Xàtiva**. Durant 1812 i 1813 fou el punt més avançat que assoliren les tropes franceses en direcció cap a **Alacant**. Per això els francesos van mantenir-hi un important destacament militar, que l'abril del 1812, en enfrontar-se amb civils de la rodalia, causaren vora els 150 morts. Eixe enfrontament és conegut com la **Batalla del**

Raboser, pel nom d'una partida al terme de **Bèlgida** on va tindre lloc. Una de les **filades cristianes** d'Atzeneta commemora la batalla i du el nom de Rabosers en rememoració d'aquells fets.

Economia

El terreny és de **secà** i produeix principalment **cereals**, **garrofes**, **oliveres** i **ametlers**, a excepció d'una reduïda **horta** que envolta el poble, d'on s'obtenen **verdures** i **fruites**, especialment **taronges**. Els regs provenen de la *Séquia del Port* i d'una cabalosa font situada en la mateixa població.

A més dels treballs agrícoles existix una activitat artesanal de tradició consistent en la manipulació de l'**espart**, el **vímet** i el **cànem**. L'existència de **pedreres** per a la construcció ha donat lloc al funcionament de tallers de **pedra picada**.

La fosa de campanes, iniciada en el segle XVIII, ha donat renom al poble. El municipi compta amb un polígon industrial en el qual diverses empreses que es dediquen a la fabricació d'edredons "nòrdics", roba de llar, productes per a la neteja de la llar i **higiene** personal.

Monuments d'interés[[modifica](#)]

Església de Sant Joan Baptista.

- **Església parroquial de Sant Joan Baptista**. Va ser reedificada a principis del **segle XVIII** (1724). És bé d'interés local.
- **Calvari i ermita del Crist de la Fe**. A la rodalia del municipi està situat el calvari, on es venera al Santíssim Crist de la Fe del Mont Calvari. De principis del segle XIX, és bé d'interés local.
- **Séquia del Port**. Obra hidràulica del temps dels **moriscos** que envolta el poble per l'oest, creant una de les mostres d'arquitectura tradicional més significatives de la comarca
- **Nevera de Dalt i Nevera de Baix (pous de neu)**
- **Font dels 21 xorros**
- **Parc 9 d'octubre**
- **Creu del terme**
- **Fonts pel terme municipal**: la de la Solana, Ariero, Anoueret, Pla Roda
- **Museu de les Artesanies: pedra-campanes-espart** situat en l'antic safareig

Carrícola

Història

Té el seu origen en una alqueria islàmica que [Jaume I](#) va cedir, juntament amb la torre del Castellet, a hores d'ara, en terme del [Palomar](#), a Berenguela Alonso en [1270](#); el [1273](#) passa, també per donació del rei conqueridor al [bisbe](#) de [València](#). La baronia de Carrícola fou vinculada, el [1477](#), pel cardenal [Lluís Joan del Milà i de Borja](#) i va recalar posteriorment en els Orense i els Tamarit. Fou lloc de [moriscos](#) i tot just abans de l'[expulsió](#) tenia 56 cases, segons el [Cens de Caracena](#). Va ser repoblada amb gent del [Palomar](#) i d'[Albaida](#) l'any següent. Va enregistrar 245 habitants el [1768](#), però després va perdre població: 174 habitants l'any [1842](#), i 129 el [1930](#). ^[1]

L'[economia](#) carricolina es basa tradicionalment en l'[agricultura](#). Quasi tots els cultius són de [secà](#), principalment [ametlers](#), [garrofera](#) i [oliveres](#). A la comarca de la Vall d'Albaida, Carrícola ha sigut pionera en la introducció del [conreu biològic](#) com a iniciativa de [desenvolupament sostenible](#). Gràcies a això s'han generat beneficis econòmics i en forma d'oferta de productes que fan factible iniciatives de [turisme rural](#). La localitat és també un punt de partida habitual per a l'inici de rutes [senderistes](#) dins dels paratges naturals del terme, especialment les que recorren la [Serra del Benicadell](#).

Monuments

Castell

- Font de Cinc Xorros
- Font de Melero
- Església de Sant Miquel Arcàngel
- Ermita del Crist del Calvari

Otos

Història

En el *[Llibre del Repartiment](#)* trobem la primera referència escrita d'Otos. La baronia d'Otos fou jurisdicció territorial adquirida per Cristòfor del Milà i d'Aragó, segon comte d'Albaida en el 1533. El 1574, es desmembrà de la parròquia de Bèlgida, a la qual pertanyia, i se li afegiren les de Carrícola, Torralba i Micena. L'arquebisbe de [València sant Joan de Ribera](#) va erigir el 1574 la parròquia d'Otos dedicada a [santa Bàrbara](#), en l'espai de l'antiga mesquita (el temple actual és de 1748). El 1585, en el padró fet per [sant Joan de Ribera](#), s'assenyalava que hi havia a Otos 50 cases de moriscos i 24 de cristians vells (uns 333 habitants). El 1609, amb l'[expulsió morisca](#), el poble quedà deshabitat i fou repoblat per escriptura atorgada el [17 d'octubre de 1611](#). El senyoriu d'Otos el tingué el marquès de Sant Josep. L'edifici més singular del poble és el palau, començat a construir pel marquès.

Durant la invasió francesa, va tenir un paper destacat el franciscà otosí [Francesc Quilis](#), que va participar en la Batalla del Raboser ([27 d'abril de 1812](#)) a [Atzeneta](#), on va ser fet presoner pels francesos i posteriorment afusellat.

El 1815, comença la celebració de les festes patronals en honor de la Puríssima Concepció, als sants de la Pedra i al Crist de la fe (que va fer el seu primer miracle durant la [Guerra del Francés](#) el 1812).

Durant les [guerres carlines](#) hi van haver uns aldarulls produïts per Leopoldo i Valeriano Martí d'Alfarrasí, però l'alcalde Francisco Vicente Oliveres Cortell els va expulsar amb l'ajuda dels veïns, que els van fer front amb les armes.

Al segle xx, comença una època d'esplendor econòmica, fruit de la comercialització del [raïm](#) i del repartiment de la propietat de la terra, i s'origina una [burguesia](#) agrària local. La crisi de la [fil·loxera](#) de l'any 1910 va marcar l'inici de l'emigració cap a l'[Argentina](#), [Barcelona](#) i altres territoris europeus. Els anys següents a la [Guerra Civil](#) estigueren marcats per la penúria econòmica, migracions que es van veure frenades amb la introducció artesanal de la sarga (folrar garrafes de vidre amb vímet) i amb la proliferació d'indústries tèxtils als municipis veïns de la comarca, especialment [Albaida](#).

Monuments

Palau del Marques de Sant Josep

Història[[modifica](#)]

El palau fou construït per Joan Nunyes, marquès de Sant Josep i senyor de [Sant Pere](#) i [Guadasséquies](#), quan adquirí la [baronia d'Otos](#) el 1725.[1]

Els antics barons mantingueren la propietat de l'edifici fins que, en la segona meitat del segle XIX, el darrer marquès de Sant Josep perdé el palau jugant a cartes al [casino de Montecarlo](#).^[2] El guanyador es desplaçà a Otos per buscar un comprador, trobant-lo en una de les persones més riques del poble, Francesc Vicent Olivares i Castell. D'aquest el palau passà a Silví Olivares i Ordinyana i d'aquest a la seua filla, que era [invident](#) i el va llegar a l'[ONCE](#). Des dels anys huitanta, l'ajuntament de la població ha mantingut negociacions amb l'organització de cecs per a la restauració del palau i el seu ús com a bé públic. Finalment, després de la seua adquisició i [restauració](#) és la seu de l'ajuntament d'Otos.^[3]

Descripció

Celler del palau.

Es tracta d'un palau barroc amb aspecte de casa gran i cúbica (22,7 x 17,8 m.), amb una [torre](#) adossada a un angle posterior (4,4 x 5,8 m.) que té una funció més aviat simbòlica, ja que a l'interior hi ha una [escala](#) que comunica els distints nivells de l'edifici.^[1]

Té un pati quadrangular (5,2 x 6,6 m), que segueix la tradició dels palaus valencians, amb dos [arcs](#) rebaixats oberts a la planta baixa. A la planta noble es localitzen diverses estances sense decoració remarcable. Als soterranis hi ha un [celler](#) ben conservat. El tercer pis és la cambra, situada sota la teulada.

A la **façana** del palau destaca la portalada allindanada d'una grandària considerable, treballada amb pedra blanca i ardonada formant una lleugera convexitat a la seua part interior. Al mig de la **llinda** hi ha un espai destinat per a les armes del senyor però que no es dugué a terme.[4] Tres balcons corresponents amb la planta noble s'obren a la façana, on també hi ha un **rellotge de sol** i un **retaule** de taulellets ceràmics que representa la **Santíssima Trinitat**.

L'edifici està coronat amb una galeria de díhuit arquets de mig punt, separats per **pilastres dòriques** amb **entaulament** de **fris** corregut dalt, i motlures decoratives a la part inferior. [4]

Monuments i llocs d'interés

Església parroquial de la Immaculada Concepció

Palau del marqués de Sant Josep (segle XVIII)

- **Palau del marqués de Sant Josep** (segle XVIII). El palau va ser totalment restaurat l'any 2000; després de moltes negociacions, l'Ajuntament va poder comprar el palau a l'**ONCE**, que era l'última propietària de l'edifici. El seu valor arquitectònic i patrimonial és incalculable.
- **Església parroquial de la Immaculada Concepció** (1724-1748). Estil **neoclàssic** jesuític. Destaquen els frescos dels quatre evangelistes, l'oli de la Santíssima Trinitat (atribuït a **Vicent López**), la pica goticorenaixentista de pedra calcària, etc.
- **Ermida de la Mare de Déu dels Dolors** (segle XVIII). Del segle XVIII, amb les reformes posteriors com les pintures sobre les escenes del calvari amb un estil romàntic, la lluminositat de les quals és molt inusual. També cal destacar-ne el retaule major.

- **Castell de Carbonera.** Antiga **fortalesa** àrab, parcialment derruïda, però que encara conserva part de les muralles, així com la distribució del seu interior. Situat en el paratge conegut com La Lloma.
- **Ruta dels rellotges de sol.** Més de 30 obres converteixen Oros en el municipi europeu amb major densitat de rellotges de sol. Obres d'Andreu Alfaro, Antoni Miró, Manuel Boix, Arcadi Blasco o Joan Olivares conformen la ruta turisticocultural.